

نقش باغات سنتی در سیما و منظر و توسعه پایدار

شهری

الهام کاوند

سمیه آهني

پيمان پژمان فراه

فراهرز ستاري ارددیلي

عنوان و نام پدیدآور : نقش باغات سنتی در سیما و منظر و توسعه پایدار شهری / الهام کاکاوند... [و دیگران].

اردبیل: محقق اردبیلی، ۱۳۹۳.

۳۸۰ص: مصور، نمودار.

1-123-344-600-978 :

فیبا

الهام کاکاوند، سمیه آهنی، پیمان پژمان فرد، فرامرز ستاری اردبیلی.

نوسازی شهری -- ایران -- قزوین

تخریب محیط زیست -- ایران -- قزوین

باغ ها -- ایران -- قزوین

کاکاوند، الهام، ۱۳۶۹ -

۱۳۹۳ ۷۵۹/۹۰۵۳NA

۷۱۱/۵۹۵۵۹۲

۳۶۸۱۸۱۹

شماره کتابشناسی ملی

نام کتاب: نقش باغات سنتی در سیما و منظر و توسعه پایدار شهری

مولفان: الهام کاکاوند، سمیه آهنی، پیمان پژمان فرد، فرامرز ستاری اردبیلی

ناشر: انتشارات محقق اردبیلی

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۳

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی چاپ و صحافی: شیران نگار

بهاء: ۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۱-۱۲۳-۳۴۴-۶۰۰-۹۷۸

آدرس: اردبیل - سه راه دانش بازار معطری طبقه فوقانی پلاک ۸ تلفن ۰۴۵ ۳۳۲۴۰۰۸۱

آنچه که پیش رو دارید، حاصل تلاشی مصرانه در راستای تحلیل فضاهای شهری، به ویژه فضاهای سبز و اراضی باغات در سطح شهر می‌باشد؛ چرا که این فضاها علاوه بر اینکه می‌تواند در راستای ارتقای کیفیت محیط شهری موثر واقع شود، تأثیر مستقیمی بر ادراک شهروندان از سیما و منظر شهری و تحقق مولفه‌های توسعه پایدار در شهرها دارد. امروزه شهرها با توجه به افزایش تراکم ساختمانی و جمعیتی بیش از هر زمان دیگر به فضاهای باز و سبز نیازمندند؛ این در حالی است که باغ‌های موجود در هر شهر به مثابه قلب تپنده آن شهر محسوب می‌شوند، باغ‌های سنتی نه صرفاً به منظور عملکرد تفرجگاهی، بلکه به عنوان محیط کار و اشتغال و تولید، ایجاد شده‌اند. از طرفی این باغات به لحاظ زیست محیطی نیز همچون ریه‌های شهر عمل می‌کنند و تأثیر بارزی بر اقلیم شهر (کنترل نور خورشید؛ کنترل باد، کنترل ریزش باران و ...) کاهش آلودگی هوا، آلودگی صوتی، افزایش کیفیت آب‌های زیرزمینی و افزایش تفوذپذیری خاک دارند.

اهمیت باغات سنتی در شهری چون قزوین که قدمتی چند هزارساله دارد و جزئی از پیکره‌ی این شهر محسوب می‌شوند، امری است که بیش از پیش نیاز توجه به این باغات و جلوگیری از تخریب آنها را نمایان می‌کند. در واقع آنچه این شهر را در میان دیگر شهرها که قرباتی با شهر آن دارند یک‌ه و یکتا می‌کند؛ این است که مردمان این دیار که در خشک بوم زندگی می‌کردند، توانستند باغستانی به مساحت ۶۰۰۰ هکتار را آنچنان در اطراف شهر سامان دهند که با ساختاری شهرسازانه در متن زندگی شهری‌شان جانی گیرد و کارکردی زیست محیطی و معیشتی و حتی فراغتی داشته باشد.

از این رو در مطالعه حاضر در فصل اول مسائل و مشکلات ناشی از رشد روند تخریب باغات سنتی و زیرساخت رفتن اراضی کشاورزی و کمبود فضای سبز در شهرها، اهداف و چگونگی استفاده از قابلیت‌های فضای سبز موجود در شهرها در راستای ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری، تحقق توسعه پایدار، اهمیت و ضرورت حفظ و نگهداری باغات سنتی شهرها مورد بحث قرار گرفته شده است. فصل دوم کتاب از یک سو به بررسی مفهوم توسعه پایدار، ابعاد و مولفه‌های تأثیرگذار در تحقق مفهوم توسعه پایدار در شهرها و ملاحظات لازم برای برنامه‌ریزی شهری پایدار می‌پردازد و از سوی دیگر بازشناسی مفهوم منظر شهری با بهره‌گیری از فضاهای سبز

شهری مطرح شده است. در نهایت نیز در همپیوندی دو مقوله فوق نقش فضای سبز، باغات شهری در توسعه اقتصادی، اجتماعی و بهبود شرایط کالبدی محیط زندگی شهروندان بیان شده است و نمونه‌های موفق باغ سازی در جهان و ایران مورد مطالعه قرار گرفته تا با تاکید بر مفاهیم مطرح شده در این فصل مولفه‌های مدل نظری پژوهش جهت ارزیابی نقش باغات سنتی در توسعه پایدار و بهبود سیما و منظر شهری تبیین گردد.

فصل سوم کتاب به شناخت عرصه پژوهش و محدوده مطالعاتی یعنی شهر قزوین اختصاص پیدا کرده و با توجه به موضوع پژوهش، شناختی هدفمند از شهر قزوین و باغات سنتی صورت گرفته است. موقعیت باغات سنتی شهر قزوین در نسبت با دوره‌های مختلف تاریخی رشد شهر، نقش باغات در اقتصاد شهری، نحوه استفاده از اراضی، سنت‌ها و عرف‌های هویت بخش باغات قزوین ... مورد مطالعه قرار گرفته است. در ادامه در فصل چهارم کتاب روش ارزیابی نقش باغات سنتی در توسعه پایدار و منظر شهری آورده شده است و معیارها و زیرمعیارها که براساس روش آنالیز یک طرفه و ضریب همبستگی پیرسون مورد سنجش قرار می‌گیرد، مشخص شده است. در فصل آخر کتاب نیز با عنوان تحلیل داده‌ها، ابتدا ساختار پرسش‌نامه بیان گردیده و سپس نقش و میزان همبستگی باغات سنتی با توسعه پایدار و باغات سنتی با سیما و منظر شهری تعیین شده است.

امید است با توجه به بررسی و بازشناسی میزان تاثیرگذاری و نقش باغات سنتی شهرها در سیما و منظر شهری و توسعه پایدار، نتایج این مطالعه بتواند بر حفظ و نگهداشت باغات سنتی موجود در شهرها راه‌گشا بوده و این پژوهش در راستای بیان ضرورت و نقش این مهم گام برداشته باشد.

آبان ماه ۱۳۹۳

الهام کاکاوند

پیمان پژمانفرد

سمیه آهنی

فرامرز ستاری اردبیل

فصل اول

مقدمه

۲- ادبیات نظری

۲-۱- مقدمه

۲-۲- توسعه پایدار

۲-۲-۱- واژه شناسی

۲-۲-۱-۱- پایداری

۲-۲-۱-۲- توسعه

۲-۲-۱-۳- توسعه پایدار

۲-۲-۲- تاریخچه پایداری

۲-۲-۲-۱- پایداری به مثابه ایده‌ای نوظهور

۲-۲-۲-۲- سال‌های ۱۹۸۰-۱۹۹۰: تکامل مفهوم پایداری در حیطه نظری

۲-۲-۲-۳- دو دهه پایانی قرن بیستم: تبلور عینی یک ذهنیت

۲-۲-۳- توسعه پایدار شهری

۲-۲-۳-۱- تعریف

۲-۲-۳-۲- ارکان کلان توسعه پایدار شهری

۲-۲-۳-۳- اهداف توسعه پایدار شهری

۲-۲-۳-۴- استراتژی‌های توسعه پایدار شهری

۲-۲-۳-۵- راهکارهای اجرایی برای دستیابی به توسعه پایدار شهری

۲-۲-۳-۶- توسعه شهری پایدار و برنامه ریزی شهری

۲-۳- منظر

۲-۳-۱- تعریف واژگان

۲-۳-۲- انواع منظر

۲-۳-۱- تقسیم بندی منظر بر اساس اجزاء تشکیل دهنده

۲-۳-۲- تقسیم بندی منظر بر اساس وسعت دید

۲-۳-۳- تقسیم بندی منظر بر اساس موضوع دید

۲-۳-۳- منظر شهری

۲-۳-۴- تاریخچه و سیر تکامل مفهوم منظر شهری

۲-۳-۴-۱- منظر شهری آرایشی-تزینتی

۴۲	۲-۳-۴-۲- منظر شهری برنامه گرا یا عملکردگرا
۴۳	۲-۳-۴-۳- منظر شهری ادراکی و زمینه گرا
۴۴	۲-۳-۴-۴- منظر شهری هوشمند یا پایدار
۴۶	۲-۳-۵- سیما و منظر فضاهای شهری
۴۹	۲-۳-۵-۱- تأثیر عملکرد و فعالیت در سیما و منظر فضاهای شهری
۵۰	۲-۴-۲- باغ سازی
۵۱	۲-۴-۱- دوره های باغ سازی در جهان
۵۵	۲-۴-۲- باغ سازی در ایران
۵۷	۲-۴-۲-۱- باغ های تیموری
۵۸	۲-۴-۲-۲- باغ های صفوی یا شاه عباسی
۵۸	۲-۴-۲-۳- باغ های قاجاری
۶۲	۲-۵- شهر و فضای سبز بیرون شهر: رهیافتهای زیست محیطی و اکولوژیکی
۶۶	۲-۶- باغهای سنتی و ضرورت حفظ و احیای آن
۶۷	۲-۶-۱- تجارب جهانی
۶۷	۲-۶-۱-۱- باغ سازی در فرانسه
۷۲	۲-۶-۱-۲- باغ سازی ژاپن
۷۸	۲-۶-۲- تجارب ایرانی
۷۸	۲-۶-۱-۲- طرح سیاست گذاری و ساماندهی باغات قصرالدشت
۸۱	۲-۶-۲-۲- طرح ساماندهی باغات نازوان اصفهان
۸۳	۲-۶-۲-۳- طرح ساماندهی باغات طرشت
۸۶	۲-۶-۲-۴- باغ فین کاشان
۹۳	۲-۶-۲-۵- باغ شاهزاده کرمان
۱۰۱	۲-۷- جمع بندی و نتیجه گیری
۱۰۹	فصل دوم
	شناخت عرصه پژوهش
۱۱۰	مقدمه
۱۱۱	۳-۱- شناخت موقعیت و ویژگی های جغرافیایی و عوامل طبیعی شهر قزوین
۱۱۱	۳-۱-۱- عوامل طبیعی پیرامون شهر
۱۱۱	۳-۱-۲- توپوگرافی شهر

- ۱۲۴ ۲-۳- نگرشی کوتاه بر تاریخچه پیدایش قزوین و سیر تکامل بافت تاریخی شهر
- ۱۲۶ ۱-۲-۳- موقعیت شهر قزوین
- ۱۲۷ ۲-۲-۳- سیر تکامل بافت تاریخی شهری قزوین
- ۱۳۴ ۳-۳- روند توسعه کالبدی شهر قزوین در دوره معاصر
- ۱۳۵ ۱-۳-۳- محدوده شهر قزوین در اوایل سده ۱۳۰۰
- ۱۳۵ ۲-۳-۳- شهر قزوین پس از اولین اصلاحات شهرسازی
- ۱۳۸ ۲-۳-۳- شهر قزوین هنگام تهیه اولین طرح جامع در سال ۱۳۴۵
- ۱۴۰ ۳-۳-۳- شهر قزوین هنگام تهیه طرح جامع سال ۱۳۵۹
- ۱۴۱ ۴-۳-۳- شهر قزوین هنگام تهیه آخرین طرح جامع مصوب (سال ۱۳۶۹)
- ۱۴۲ ۵-۳-۳- شهر قزوین هنگام تهیه طرح جامع در حال تهیه (سال ۱۳۸۴)
- ۱۴۳ ۶-۳-۳- جمع بندی مطالعات روند توسعه شهر قزوین
- ۱۴۴ ۴-۳-۳- روند تغییرات جمعیتی شهر قزوین
- ۱۴۵ ۱-۴-۳- سرشماری جمعیت شهر قزوین در سال ۱۲۶۰ هجری شمسی
- ۱۴۶ ۲-۴-۳- سرشماری جمعیت شهر قزوین در سال ۱۳۲۰ هجری شمسی
- ۱۴۶ ۳-۴-۳- سرشماری جمعیت شهر قزوین از سال ۱۳۳۵ الی ۱۳۸۵ هجری شمسی
- ۱۴۸ ۵-۳-۳- ساختار اقتصادی شهر قزوین و روند تغییرات آن
- ۱۴۹ ۱-۵-۳- بررسی فعالیت های اقتصادی و نقش اقتصادی شهر
- ۱۴۹ ۱-۱-۵-۳- وضعیت فعالیت های شهر قزوین بر اساس نتایج سرشماری عمومی کارگاهی ۱۳۸۱
- ۱۵۳ ۲-۱-۵-۳- بررسی ارزش زمین و ابنیه
- ۱۵۵ ۳-۱-۵-۳- بررسی نقش باغات در اقتصاد شهری
- ۱۵۹ ۶-۳- بررسی ویژگی های کالبدی شهر قزوین
- ۱۵۹ ۱-۶-۳- نحوه استفاده از اراضی شهر بر حسب کاربری های مختلف و تبیین سطوح و سرانه ها
- ۱۶۲ ۲-۶-۳- تعداد طبقات ساختمانی شهر قزوین در سال ۱۳۸۴
- ۱۶۳ ۳-۶-۳- بررسی تراکم جمعیت شهر قزوین
- ۱۶۶ ۷-۳- محدودیت های توسعه کالبدی شهر
- ۱۶۹ ۸-۳- شناخت باغات سنتی پیرامون قزوین

۲۰۵	فصل سوم
۲۰۶	طراحی مفهومی مدل ارزیابی پژوهش
۲۰۷	مقدمه
۲۰۸	۱-۴- تصمیم‌گیری و انواع حالت‌های تصمیم‌گیری
۲۱۱	۲-۴- تصمیم‌گیری چند معیاره
۲۲۲	۳-۴- فرایند ارزیابی مفاهیم چند شاخصه
۲۲۵	۴-۴- انواع روش‌های تحقیق توصیفی- تحلیلی
۲۳۹	۵-۴- همبستگی
۲۴۲	۶-۴- روش ارزیابی و تحلیل نقش باغات سنتی در توسعه پایدار و سیما و منظر شهری
۲۴۵	در مطالعه‌ی حاضر
	۷-۴- جمع بندی
	فصل چهارم
	تحلیل داده‌ها
۲۴۶	مقدمه
۲۴۷	۱-۵- تدوین پرسش‌نامه
۲۴۷	۲-۵- ساختار کلی پرسش‌نامه
۲۵۴	۳-۵- روایی و پایایی پرسش‌نامه
۲۵۵	۴-۵- ارزیابی اولیه داده‌ها
۲۵۶	۵-۵- بررسی وضعیت نقش باغات سنتی شهر قزوین در معیارهای سازنده‌ی آن
۲۷۵	۶-۵- همبستگی بین معیارها و جزء معیارهای سازنده
۲۸۰	۷-۵- سنجش صحت ساختار دسته‌بندی سوالات پرسش‌نامه و کفایت مدل
۲۸۴	۸-۵- جمع بندی
۲۸۷	فصل پنجم
۲۸۸	جمع بندی نهایی
۲۹۳	۲-۶- آزمون فرضیات و پاسخ به سوالات پژوهش
۳۰۴	منابع و مآخذ